

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
(підпис)
2018 р.

- “ ”

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля і біржова діяльність»

за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка, планування і управління бізнесом».

на тему: «Дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку вина в Україні»

Виконавець:

студент ЦЗФН

Валяхіна А. О. _

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Клевцевич Н. А. _

ОДЕСА
2018

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ

- 1.1. Поняття та особливості дослідження кон'юнктури ринку 5
- 1.2. Послідовність дослідження кон'юнктури та основні її показники 13
- 1.3. Особливості кон'юнктурних досліджень товарних ринків 27

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ ВИНА В УКРАЇНІ

- 2.1. Основні суб'єкти ринку вина України 36
- 2.2. Оцінка поточного стану внутрішнього ринку вина 48
- 2.3. Перспективи посилення позицій України на світовому ринку вина 58

РОЗДІЛ 3. ПРОГНОЗУВАННЯ РИНКОВОЇ КОН'ЮНКТУРИ ВИНА УКРАЇНИ

- 3.1. Основні проблеми та тенденції ринку вина в Україні 66
- 3.2. Прогноз кон'юнктури ринку вина в Україні на 2018-2019 рр. 75

ВИСНОВКИ 85

Список використаних джерел 88

Додатки 94

ВСТУП

Актуальність теми. Історія виноробства України сягає корінням в історію. Дана галузь почала свій розвиток з часів перших грецьких поселень на території країни. Традиційним для України завжди було споживання вина, але у порівнянні з країнами Західної Європи саме культура споживання вина в Україні є недостатньо розвинутою. На збільшення обсягів виробництва та споживання вина в Україні впливає скорочення сировинної бази, високі енергетичні витрати, від яких залежить кінцева вартість продукту, стрімке зростання мінімальних роздрібних цін, конкуренція з боку імпортних напоїв. Виноробна галузь України впродовж кількох десятиліть оцінюється економістами як перспективна і відзначається значним потенціалом розвитку. Зважаючи на тенденції активного розвитку світового ринку виноробної продукції, зростання споживання вина і посилення конкуренції з боку винних країн, питання конкурентоспроможності та можливостей процвітання даної галузі в Україні заслуговують на особливу увагу. Ринок вина в Україні є ринком, який динамічно розвивається, оскільки, з одного боку, передові компанії витісняють менш потужних гравців, а з іншого – постійно з'являються нові гравці, які створюють конкурентне середовище. Загострення економічної ситуації у країні, зокрема у виноробній галузі, сприяло необхідності дослідження стану та динаміки розвитку ринку вина в Україні, а саме аналізу обсягів виробництва продукції, її реалізації на території України та виявлення смаків і вподобань споживачів. У зв'язку з цим виникає необхідність докладно вивчити стан зазначеного ринку та здійснити прогнозування кон'юнктури ринку вина України.

Проблемами розвитку виноградарства та виноробства займається багато вчених: Авласенко О.А. [1], Басюк Д.І [4], Бревнов А.А. [5], Власов В.В. [11]. Луканін А.С. [29], Нестеренко О.С. [32], Осіпов В. [36], Побірченко В.В. [38] та багато інших, бо виноробна промисловість має важливе значення на сьогоднішній день, тоді як покращення показників ефективності виноробної

промисловості у перспективі.

Мета роботи полягає в дослідженні сучасних тенденцій розвитку ринку вина, визначенні чинників, які формують кон'юнктуру ринку вина в Україні та впливають на прогноз розвитку даного ринку з урахуванням перспектив посилення позицій українських товаровиробників на міжнародному ринку.

Для досягнення мети наукового дослідження в роботі були поставлені і вирішені **наступні задачі**:

- розкрити економічну сутність поняття кон'юнктури та узагальнити основні етапи її вивчення;
- визначити послідовність аналізу кон'юнктури ринку;
- виявити і проаналізувати основні підходи до прогнозування кон'юнктури ринку;
- визначити основних суб'єктів ринку вина України;
- оцінити поточний стан внутрішнього ринку вина, розробити його кон'юнктурний прогноз на найближчу перспективу;
- визначити основні проблеми та тенденції ринку вина України;
- скласти прогноз розвитку ситуації на ринку вина, з урахуванням ситуації в країні;
- виявити фактори та можливості укріплення позицій України на міжнародному ринку.

Об'єктом дослідження є ринок вина України, його стан та перспективи розвитку.

Предметом дослідження є теоритичні методологічні аспекти діяльності та прогнозування кон'юнктури ринку.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань в роботі використовувалися різні методи. Методи теоретичного узагальнення і порівняння (аналіз і синтез, індукція і дедукція) – для дослідження теоретичних та організаційних аспектів проблеми. Методи збирання, зведення та

групування, узагальнення та економіко-статистичні методи – для вивчення та відображення тенденцій на ринку. Застосувалися комп'ютерні програми для обробки й аналізу інформації.

Інформаційною базою дослідження слугували наукові публікації та монографічні видання вчених, нормативні та законодавчі акти України, матеріали наукових досліджень, звіти та аналітичні матеріали відповідних державних органів, дані звітності офіційних статистичних збірників.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 1 статтю: «Аналіз методичних принципів і підходів до прогнозування кон'юнктури ринку».. // - Науково- студентський вісник факультету «Економіки, управління підприємництвом» - 2018 р,

ВИСНОВКИ

1. Вивчення кон'юнктури ринку являє собою одне з найбільш актуальних та дієвих завдань як на макрорівні, так і на мікрорівні. Конкретні умови відтворення товарів, послуг, робочої сили становлять поняття ринкової кон'юнктури. Фактори кон'юнктури визначають рух цін, цінних паперів, розмірів виробництва, зайнятості. Вона здійснюється у співвідношеннях між наявними на ринку матеріальними цінностями та послугами й потребою у них. Кон'юнктура визначаються станом усіх елементів ринку: попит, пропозиція, ринкові ціни. Тут враховується період часу, під час якого зберігається стійкий стан попиту та пропозиції.

2. Вивчення кон'юнктури здійснюють за допомогою комплексу економічних показників, які дозволяють, по-перше, дати кількісну характеристику тим якісним змінам, що відбуваються в процесі відтворення й характеризують сформовану ситуацію на ринку, по-друге, визначити значимість, напрямки й тенденції розвитку кон'юнктури, тобто скласти прогноз.

3. Основним завданням вивчення кон'юнктури ринку є визначення характеру й ступеня збалансованості, насамперед, співвідношення між попитом та пропозицією. Сутність дії ринкового механізму проявляється у намаганнях попиту й пропозиції зрівноважитись. Цей процес відбувається під постійним впливом великої кількості суперечливих чинників, що зумовлює наявність постійних коливань та відхилень від основної тенденції ринку.

4. Дослідження кон'юнктури товарного ринку є важливим етапом в ухваленні управлінських рішень, оскільки результати таких досліджень дають змогу знизити ризики під час проектування управлінських рішень (вихід на нові ринки, пошук нових можливостей, диверсифікація бізнесу тощо).

5. Товарна ринкова кон'юнктура визначає комерційну цінність та конкурентоспроможність товарів, можливість і економічну доцільність купівлі-продажу, вибір потенційних і фактичних країн-експортерів (імпортерів) та

фірме контрагентів, пошук сприятливого моменту виходу на ринок, форми і методи цього виходу.

6. На українському ринку присутні близько 40 виноробних підприємств, основні потужності яких знаходяться на півдні країни. Конкуренція досить напружена, тому що вітчизняним виробникам весь час доводиться боротися з імпортними представниками. Авторське виробництво вина невеликими партіями у власних дворах відрізняється тим, що виробляють його професіонали. Українські авторські винороби неодноразово займали почесні місця на різних престижних світових конкурсах. На Україні достатня кількість ентузіастів-професіоналів, винограду і технічної бази.

7. Виноградно-виноробна галузь в Україні завжди відігравала провідну роль в агропромисловому комплексі і впливала на рівень соціально-економічного розвитку регіонів. За кліматичних умов виноградники в Україні зосереджені в основному в Одеській, Миколаївській, Херсонській, Закарпатській областях.

8. Негативні тенденції у виноградарстві та виноробстві свідчать про відсутність науково обґрунтованої стратегії розвитку ринку винопродукції в нашій державі на основі дослідження споживчого попиту і пропозиції, тенденцій щодо їх зміни для прогнозування розвитку галузі. Все це робить актуальним розроблення ефективної економічної політики в галузі виробництва й обігу продукції, забезпечення соціально-економічної ефективності механізмів державного регулювання.

9. Незважаючи на потенціал українських виробників, на ринку як і раніше зберігає стійкі позиції продукція імпортних торгових марок. Велику роль у формуванні попиту зіграла доступність імпортного вина. Після скасування ввізних мит в 2011 році пропозицію імпортних вин розширилося і наблизилося до ціни вітчизняної продукції.

10. У географічній структурі експорту переважають поставки в Російську Федерацію. В даному напрямку відправляється близько 48% вітчизняної продукції. Найбільшим імпортером вина в Україну другий рік

поспіль залишається Італія. Поставки з цієї країни досягли \$ 30,66 млн. Грузинських вин було завезено на \$ 16,84 млн. Франція замикає трійку найбільших імпортерів вина в Україну. Звідти нам поставили \$ 13,73 млн. Це більш ніж на 58% від загального імпорту 2017 року.

11. Існує безліч суб'єктивних і об'єктивних причин існування проблем українського ринку вина. Першою з них є зношеність вітчизняних виноградників. Окрім цього на обсяги виробництва в значній мірі впливає технологія виробництва.

12. Найбільш значною проблемою діяльності виноробних підприємств є використання застарілого обладнання та технології виробництва. Також значний вплив на зменшення обсягів виноробства України та окремих її регіонів має значна нестача інвестиційних ресурсів.

13. Застосування принципу балансу змінних дозволило вибрати найкращий варіант поєднання форм трендів при комплексному прогнозуванні взаємопов'язаних показників: виробництва, споживання та імпорто-експортного сальдо (парабола другого та третього ступеню). Запропонований підхід дає можливість максимально використовувати наявну емпіричну інформацію та отримувати найбільш точні й об'єктивно обґрунтовані оцінки майбутніх значень рівнів досліджуваних економічних показників при наявності навіть коротких рядів динаміки.

14. Прогнозні значення змінних балансу «Виробництво», «Споживання» та «Експортно-імпортне сальдо» отримані за допомогою поліміальних та лінійних трендів. Прогнозування показників за принципу балансу змінних показує, що виробництво вина в Україні в 2018 році складе 15 416,36 тис. дал., споживання буде на рівні 12 784,8 тис. дал., а експортно-імпортне сальдо буде 2 731,5 тис. дал.

Список використаної літератури

1. Авласенко О. А. Проблематика економічної ефективності виробництва винограду болградського району одеської області: прогнози та перспективи / О. А. Авласенко // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – № 6, 2013. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2115>.
2. Андрейченко А.В., Горбаченко С.А., Грінченко Р.В., Карпов В.А., Кучеренко В.Р. Аналіз ринкової кон'юнктури: навчальний посібник.– Одеса: ОНЕУ, 2014.– 345 с.
3. Афанасьєва О. П. Особливості та місце товарного ринку в системі ринків / О. П. Афанасьєва // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 3. – С. 3-8.
4. Басюк Д. І. Теоретичні і прикладні основи формування дестинацій винного туризму [Текст] : монографія / Басюк Д. І.; Нац. ун-т харч. технологій. – Кам'янець-Подільський: Зволейко Д. Г. [вид.], 2014. – 271 с.
5. Бревнов А. А. Тенденции развития рынка виноградного вина [Электронный ресурс] /А. А. Бревнов, Н. В. Яблонская // Вісник Сумського державного університету. Серія: Економіка. – 2012. – № 2. – С. 163–169. – Режим доступа : <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/29869>.
6. Бревнов О.О. Проблеми виробництва і продажу ігристого вина/ Бревнов О.О., Агеєва І.М. // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. - №11(138). – С.165-169.
7. Вино из каких стран импортируется в Украину [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://u-news.com.ua/41809-vino-iz-kakih-stran-importiruetsya-v-ukrainu.html>.
8. Виноград и вина. Статьи и исследования. Анализ производство игристых и шампанских вин в Украине 2014-2015. [Електронний ресурс]

Режим доступу: <http://vinograd-vino.ru/stati-i-issledovaniya/550-analiz-proizvodstvo-igristykh-i-shampanskikh-vin-v-ukraine-2014-2015.html>.

9. Виноградно-Виноробна галузь України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eurowine.com.ua/?q=node/18266>

10. Виробництво та реалізація окремих видів промислової продукції за переліком продукції ЄС для статистики виробництва (PRODCOM) [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

11. Власов В.В. Результаты и перспективы селекционной работы НИЦ «ИВиВ им. В.Е. Таирова / В.В. Власов, Н.А. Мулюкина, И.А. Ковалёва, В.С. Чисников, Л.В. Герус // Виноградарство і виноробство: міжвідомчий тематичний науковий збірник. – Одеса : НИЦ «ИВиВ ім. В.Є. Таїрова», 2012. – Вип. 49. – 220 с.

12. Влачвэй А. Факторы, влияющие на рыночное поведение потребителей вина. [Текст] / А. Влачвэй // Журнал европейской экономики. – 2011. – Т. 10, № 4. – С. 463-481.

13. Галузева програма розвитку виноградарства та виноробства України на період до 2025 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.minagro.kiev.ua/page/?7531>.

14. Державна служба статистики України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

15. Державна фіскальна служба України сумарний обсяг імпорту та експорту у розрізі товарних позицій за кодами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/ms/f11>

16. Импорт идет вгору [Электронный ресурс] // Акциз: [сайт] / – Режим доступа: <http://azua.com.ua/news/wine/26241.html> (20.02.2013).

17. Иванова Л.О. Показники ринкової кон'юнктури / Л.О. Иванова. – Л.: Вид-во Львів. комерц. акад., 2004. – 19 с.

18. Історія виноградарства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vinograd.info/info/grozdya-zdorovya/istoriya-vinogradarstva.html>.

19. Карпов В.А. Конъюнктурные исследования потенциала рынка // Инвестирование экономики Украины в условиях рынка / В.А. Карпов. – Одеса: Інститут проблем ринку й економіко-екологічних досліджень НАН України, 1998. – 320 с.
20. Карпов В.А. Маркетинг: прогнозування кон'юнктури ринку: Навч. Посіб./ В.А. Карпов, В.Р. Кучеренко. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2003 - 284 с.
21. Касьяненко, В. О. Моделювання та прогнозування економічних процесів. Конспект лекцій: навч. посібник / В. О. Касьяненко, Л. В. Старченко. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. – 185 с.
22. Классификация виноградных вин. [Електронний ресурс]. Ресурс доступу: <http://www.vino-veritas.narod.ru>
23. Кон'юнктурні дослідження галузевого ринку: підручник / Л. В. Оболенцева; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 249 с.
24. Конспект лекцій з курсу «Кон'юнктура товарних ринків» для студентів / Укл.: В.В. Кузяк, Ю.Я. Добуш. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2013. – 200 с.
25. Кон'юнктура товарних ринків / Укл.: В.В. Кузяк, Ю.Я. Добуш, 2013
26. Кучеренко В.Р. Основи економічної кон'юнктури / В.Р. Кучеренко, В.А. Карпов. – К.: ЦНЛ, 2004. – 222 с.
27. Кучеренко В.Р. Проблеми кон'юнктурних досліджень ринків товарів і послуг. Монографія / В.Р. Кучеренко, В.А. Карпов, А.В. Андрейченко та ін. – Одеса, Атлант, 2010 – 161с.
28. Кучеренко В.Р. Проблеми кон'юнктурних досліджень ринків товарів і послуг. Монографія / В.Р. Кучеренко, В.А. Карпов, А.В. Андрейченко та ін. – Одеса, Атлант, 2010. – 161с.
29. Луканін А.С. «Проблеми українського виноробства» - Режим доступу:<http://quercus.com.ua/publicacii/2.pdf>

30. Мировой винный рынок: перераспределение сил [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ubr.ua/market/agricultural-market/vinnyi-rynok-otrezvliashie-tendencii-261254>.
31. Національний класифікатор України: Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010. – [Чинний від 01.01.2012]. – Київ: Держспоживстандарт України, 2010. – 42 с.
32. Нестеренко О. С. Тенденції та перспективи розвитку виноробної галузі в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/2/104.pdf.
33. Номенклатура продукції промисловості. – [Чинний від 17.12.2012 зі змінами 25.12.2015]. – Київ: Держстат України, 2015. – 553 с.
34. Огляд ринку вина України [Електронний ресурс]/ Аналіз ринку вина — Режим доступу: <http://www.zmk.com.ua/ua/articles/8.html>.
35. Окрепкий Р. Б. Кон'юнктурний аналіз тенденцій розвитку ринку, його стійкості та циклічності / Р. Б. Окрепкий, Д. В. Гаргула // Інноваційна економіка. – 2013. – № 5. – С. 197-203.
36. Осипов В. Виноградарство та виноробство України. Сучасний стан, проблеми, тенденції розвитку [Електронний ресурс] / В. Осипов, Л. Осипова // Економіст. – 2015. – № 5. – С. 28–31.– Режим доступу : ua-konomist.com/10132-vinogradarstvo-ta-vinorobstvo-ukrayini-suchasniy-stanproblemi-tendenciyi-ozvitku.html.
37. Пазюк В.Л. Динаміка розвитку ринку вина в Україні / Пазюк В.Л.// Науковий вісник Херсонського державного університету – 2014. - №9-1. – С.88-91.
38. Побірченко В.В., Насібян Н.Р. Сучасні тенденції розвитку світового ринку вина в контексті входження в нього українських виробників / В.В. Побірченко, Н.Р. Насібян // Вчені записки Таврійського національного університету ім. В.І Вернадського. Серія: Економіка і управління. – 2010. – Т. 23 (62). № 1. - С. 123-129.

39. Про виноград та виноградне вино. Закон України від 16.06.2005 № 2662-IV. – чинний, в редакції 04.09.2014. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2662-15>

40. Про збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства. Закон України від 09.04.1999 № 587-XIV. – втратив чинність 01.01.2013. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/587-14>

41. Про утворення Державного комітету України з питань садівництва, виноградарства та виноробної промисловості. Указ Президента України від 09.12.1994 № 748/94. – втратив чинність 15.11.1997 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/748/94>

42. Проблеми кон'юнктурних досліджень ринків товарів та послуг в Україні. Наукове видання / під науковим керівництвом і ред. д.е.н., проф. Кучеренка В.Р. – Одеса: «Атлант», 2010. – 164 с.

43. Радченко Т. М. Україна в сучасних тенденціях функціонування світового ринку винопродукції [Електронний ресурс] / Т. М. Радченко // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Економічні науки. – 2015. – № 1. – С. 70–76. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmduce_2015_1_15.

44. Ралко О. С. Дослідження виробництва та споживання вина в Україні [Електронний ресурс] / О. С. Ралко // Інтелект XXI. – 2014. – № 6. – С. 39–45. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/int_XXI_2014_6_7.

45. Сайт Артемівського винного заводу. Стаття «Винний глоссарій». [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://krimart.com/>

46. Сайт ТМ «Бахчисарай». Стаття «Технології та виробництво». [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://bahchisaray.ru/>

47. Сайт ТМ «Інкерман». Стаття «Вина Інкерман». [Електронний ресурс]//– Режим доступу: <http://www.inkerman.ru/>.

48. Сайт ТМ «Коблево».Стаття «Натуральні вина Коблево». [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://www.koblevo.ua/>

49. Сайт ТМ «Массандра». Стаття « Інформація про торговельну марку». [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://massandra.su/>
50. Сайт ТМ «Шабо». Стаття «Колекції». [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://shabo.ua/>
51. Смолянський О. Акцизний збір. Проблеми, тенденції, перспективи //Алкоголь і тютюн України. –2012. -№1.– с.42-44
52. Список стран по потреблению алкоголя на человека. [Електронний ресурс]. // - Режим доступу: https://gateway.euro.who.int/ru/indicators/h2020_5-alcohol-consumption/
53. Стан виноробної галузі у світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://take-profit.org/economicnews.php>.
54. Стан виноробної галузі у світі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://take-profit.org/economicnews.php>
55. Статистична класифікація продукції. – [Чинний від 01.01.2012]. – Київ: Держкомстат України, 2011. – 154 с.
56. Яблонська Н. В. Виноробна промисловість України : стан, тенденції, проблеми та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / Н. В. Яблонська, О. Ю. Хімченко // Економічні студії.2015. – № 2 (06) квітень. – С. 168–172. – Режим доступу : <http://analyticbase.nplu.org>.
57. Янковий О. Г. Математико-статистичні методи і моделі в управлінні підприємством: Навчальний посібник. – Одеса: ОНЕУ, Ротапринт, 2014. – 250 с.
58. Янковий О.Г., Кошельок Г.В. Прогнозування грошових потоків підприємства на основі принципу балансу змінних. – ОНЕУ – Одеса, Атлант, 2017- 14 с.
59. SMIDA – база даних. [Електронний ресурс] □ Режим доступу: <https://smida.gov.ua>
60. Trade Map [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.trademap.org/Index.aspx>